

مشاوره حقوقی برای پزشکان و داروسازان

دکتر بهزاد نجفی

.....
کارشناس امور دارویی

«مشاوره حقوقی» تعدادی سؤال و جواب مبتلا به داروسازان و پزشکان را برایمان ارسال کرده‌اند که همراه با مقدمه خود ایشان از این پس در رازی چاپ خواهیم کرد.

از همکاران گرامی و مخاطبان محترم رازی انتظار داریم که سؤالات خود را در این زمینه برایمان ارسال کنند تا با در میان گذاشتن سؤالات با آقای دکتر بهزاد نجفی، پاسخ ایشان را همراه با سؤال مربوطه در همین سرفصل منتشر نماییم. ضمن تشکر و قدردانی از لطف و محبت آقای دکتر بهزاد نجفی به همکاران خودشان و نشریه رازی با هم مطلب ایشان را مرور کرده و امیدواریم که راهگشا باشد.

سردیر

■ پیش‌گفتار

آقای دکتر بهزاد نجفی که تاکنون مطالب متنوع و متعددی را برای رازی ارسال کرده‌اند و در نشریه چاپ شده و در آینده نیز چاپ خواهد شد، علاوه بر این که داروسازی خوانده‌اند، حقوق نیز خوانده‌اند. ضمناً ایشان هم در مرکز بهداشت میانه مشغول به کار هستند و هم داروخانه دارند. تمامی این مسایل باعث شده که مشکلات پزشکان و داروسازان در رابطه با قوانین و مقررات مربوط به امور پزشکی و دارویی را بشناسند و با آشنایی که به مسایل حقوقی دارند، آن‌ها را از این زاویه موشکافی کرده و راه حل ارایه دهند.

به همین دلیل برای شروع سرفصلی تحت عنوان

با آن مقدمه حفظ منافع همکاران و پیشگیری از هر گونه آسیب است. وجه دیگر این که مبانی متزلزل اقتصاد پزشکی در ایران و مداخله‌های غیرمسؤل‌لانه مراجع فاقد صلاحیت در روند تعیین تعریفهای پزشکی مجالی برای اجرا و پایندی به این قانون طی سال‌های گذشته باقی نگذاشته و این چنین ناخواسته حرمت قانون نایده انگاشته می‌شود و یا چالش‌هایی بسیار در روند اجرای آن ایجاد می‌گردد، همین امر سبب گردیده که طی سالیان گذشته سازمان نظام پزشکی و وزارت بهداشت و درمان تعامل و هماهنگی مطلوبی را با سازمان تعزیرات حکومتی پایه‌ریزی نماید تا از رهگذر اجرای این قانون، حقوق جامعه پزشکی پایمال نشود. یکی دیگر از وجود اهمیت این قانون نقش جامعه پزشکی بویژه پزشکان و داروسازان در نظام سلامت ملی به عنوان مدیران سیستم بهداشتی درمانی است که در عرصه‌های گوناگون می‌باید حافظ سلامت جامعه باشند و نسبت به شناسایی و مقابله با کسانی که منافع اقتصادی خویش را بر تهدید سلامت جامعه پایه‌ریزی کرده‌اند مسؤولانه و در نهایت هوشیاری اقدام نماید. نکات دیگری که قطعاً دیدگاه‌های کارشناسی صاحب‌نظران را به خود جلب خواهد کرد موضوع تناسب تخلفات با مجازات‌های تعیین شده، شیوه‌های اجرا و صلاحیت مجریان قانون و نیز ارزیابی میزان کارآمدی این قانون در بازدارندگی از بروز تخلفات می‌باشد.

قانون مربوط به تعزیرات توزیع و فروش دارو و شیرخشک و ملزمات پزشکی، دندان‌پزشکی و آزمایشگاهی اشاره می‌دارد.

■ مقدمه

با توجه به گستره حضور داروسازان و پزشکان در مراکز درمانی و بهداشتی و صنایع داروسازی و مراکز تحقیقاتی و دانشگاه‌های علوم پزشکی بیمارستان‌ها و غیره و نیاز به آگاهی‌های اولیه همکاران محترم از قوانین و مقررات مربوط به امور پزشکی و دارویی و غیره که احساس می‌شود، لذا بر آن شدید مسائل و مشکلات شایع و مبتلا به این گونه موارد که از نظر قانونی و حقوقی حائز اهمیت بوده و درک و آگاهی از آن برای همکاران شاغل در این گونه مراکز مفید و لازم بوده و منجر به افزایش فهم و آگاهی از قوانین و مقررات حقوقی و قانونی و حقوق پزشکی خواهد شد، مطالبی را به صورت سریال و در صفحات جداگانه‌ای به عنوان مشاوره حقوقی درج کنیم و در اوایل سعی خواهد شد که مسائل و مشکلات شایع و عمومی به صورت سوال و جواب درج گردد.

سؤال: لطفاً در مورد آشنایی پزشکان و داروسازان داروخانه‌ها و مراکز درمانی مطالبی در مورد قانون مربوط به تعزیرات حکومتی بنویسید تا همکاران محترم ضمن آشنایی با این قوانین حقوق خویش را شناخته و به آن پایبند باشند.

آشنایی با این قانون که در سال ۱۳۶۷ در مجمع تشخیص مصلحت تصویب گردیده، از چند نظر حائز اهمیت است؛ یکی این که بخش‌هایی از این قانون به طور مستقیم ناظر به فعالیت و نحوه ارایه خدمات پزشکی است و از این منظر آشنایی

بخش ۱ - دارو

ماده ۱۳ - دارو باید دارای پروانه ساخت یا مجوز ورود از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشد و عرضه و فروش داروی فاقد پروانه ساخت یا مجوز ورود از طرف داروخانه جوم محسوب شده و مختلف به مجازات‌های زیر محکوم می‌گردد:

مرتبه اول - اخطار کتبی و جمع‌آوری داروهای غیرمجاز.

مرتبه دوم - جریمه نقدی تا مبلغ صدهزار ریال و انعکاس مراتب در پرونده.

مرتبه سوم - قطع سهمیه دارویی تا مدت سه ماه.

مرتبه چهارم - تعطیلی داروخانه تا مدت یک سال.

ماده ۱۴ - داروخانه باید دارای پروانه تأسیس از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشد و تخلف از آن جرم محسوب شده و محل مذکور بالافاصله تعطیل می‌گردد.

ماده ۱۵ - عرضه و فروش دارو باید با حضور مسؤول فنی انجام گیرد و تخلف از آن جرم محسوب شده و محل مذکور بالافاصله تعطیل می‌گردد.

ماده ۱۶ - مسؤول فنی باید در ساعت مقرر در داروخانه حضور داشته باشد و تخلف از آن جرم محسوب شده و مختلف به مجازات‌های زیر محکوم می‌گردد:

مرتبه اول - اخطار کتبی با درج در پرونده.

مرتبه دوم - جریمه نقدی تا مبلغ یکصدهزار

ریال.

مرتبه سوم - جریمه نقدی تا مبلغ دویست هزار ریال.

مرتبه چهارم - لغو موقت پروانه مسؤولیت فنی تا مدت سه ماه.

ماده ۱۷ - داروخانه باید دارو را از شبکه‌های توزیع تعیین شده از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (شرکت‌های توزیع کننده دارو) تهیه و تدارک نماید.

عدم رعایت ضوابط این ماده جرم محسوب شده و مختلف به مجازات‌های زیر محکوم می‌گردد

مرتبه اول - اخطار کتبی با درج در پرونده.

مرتبه دوم - جریمه نقدی تا مبلغ پانصدهزار ریال.

مرتبه سوم - جریمه نقدی تا مبلغ پانصدهزار ریال و قطع سهمیه دارویی تا مدت سه ماه.

مرتبه چهارم - تعطیلی موقت داروخانه تا مدت یک سال.

تبصره - مبالغه دارو در حد متعارف مصرف یک روز بین داروخانه‌های یک شهر مشمول ضوابط فوق نخواهد بود.

ماده ۱۸ - دارو باید در مقابل نسخه پزشک ارایه شود و ارایه آن بدون نسخه پزشک جرم محسوب شده و مختلف به مجازات‌های زیر محکوم می‌شود:

مرتبه اول - تذکر کتبی.

مرتبه دوم - اخطار کتبی با درج در پرونده.

مرتبه سوم - جریمه نقدی تا مبلغ پنجاه هزار ریال.

مرتبه چهارم - جریمه نقدی تا مبلغ یکصدهزار ریال.

مرتبه چهارم - جریمه نقدی تا مبلغ یکصدهزار ریال.

ماده ۲۰ - نگهداری یا عرضه و یا فروش داروهای فاسد و یا تاریخ گذشته که باستی معده شوند، جرم بوده و متخلف به مجازات‌های زیر محکوم می‌شود:

الف - عرضه و نگهداری

مرتبه اول - تذکر کتبی و جمع‌آوری داروهای فاسد و یا تاریخ گذشته.

مرتبه دوم - جریمه نقدی تا مبلغ یکصدهزار ریال و جمع‌آوری داروهای فاسد و یا تاریخ گذشته.

مرتبه سوم - قطع سهمیه دارویی تا مدت سه ماه.

مرتبه چهارم - تعطیلی موقت تا شش ماه.

ب - فروش

چنان‌چه در سایر قوانین، مجازات‌های شدیدتری پیش‌بینی نشده باشد، علاوه بر جبران خسارت وارد به بیمار:

مرتبه اول - جریمه نقدی تا مبلغ یکصدهزار ریال و جمع‌آوری داروهای فاسد و یا تاریخ گذشته.

مرتبه دوم - جریمه نقدی تا مبلغ پانصدهزار ریال و قطع سهمیه دارویی تا مدت یک ماه.

مرتبه سوم - تعطیلی داروخانه تا مدت یک سال.

ماده ۲۱ - در داروخانه نباید غیر از دارو، لوازم بهداشتی، شیرخشک، غذای کودک و لوازم مصرفی پزشکی مجاز، کالای دیگری به فروش برسد. تخلف از ضوابط این ماده جرم بوده و متخلف به

مرتبه پنجم - قطع سهمیه دارویی تا مدت یک ماه.

تبصره - لیست اقلامی که ارایه آن‌ها بدون نسخه پزشک مجاز می‌باشد از سوی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی اعلام می‌گردد.

ماده ۱۹ - دارو باید طبق قیمت رسمی برای مصرف کننده، به مقاضی ارایه شود و قیمت هر قلم از داروهای ارایه شده در نسخه درج شود و نسخه نیز به مهر داروخانه مهمور گردد و در مورد نسخ بیمه خدمات درمانی کپی نسخه (نسخه دوم) پس از درج قیمت مهر گردد. تخلف از این ماده جرم محسوب شده و متخلف به مجازات‌های زیر محکوم می‌گردد:

الف - گران‌فروشی

مرتبه اول - جریمه نقدی تا مبلغ پنجاه‌هزار ریال.

مرتبه دوم - جریمه نقدی تا مبلغ پانصدهزار ریال و نصب پارچه به عنوان گران‌فروشی.

مرتبه سوم - جریمه نقدی تا مبلغ یک میلیون ریال و قطع سهمیه دارویی به مدت یک ماه.

مرتبه چهارم - تعطیلی داروخانه تا مدت یک سال.

ب - عدم درج قیمت در نسخ بیماران و مهمور نمودن آن‌ها

مرتبه اول - تذکر کتبی.

مرتبه دوم - اخطار کتبی.

مرتبه سوم - جریمه نقدی تا مبلغ پنجاه‌هزار ریال.

مرتبه سوم - جریمه نقدی از مبلغ دههزار ریال تا پنج برابر میزان گران فروشی، نصب پارچه در محل واحد و معرفی از رسانه های گروهی به عنوان گران فروش.

ج - گران فروشی از مبلغ بیش از پانصد هزار ریال تا مبلغ پنج میلیون ریال
مرتبه اول - جریمه نقدی از پنج تا هشت برابر میزان گران فروشی
مرتبه دوم - جریمه نقدی از پنج تا هشت برابر گران فروشی و نصب پارچه در محل واحد به عنوان گران فروش.

مرتبه سوم - جریمه نقدی از پنج تا هشت برابر میزان گران فروشی، نصب پارچه در محل واحد و معرفی از رسانه های گروهی به عنوان گران فروش.

د - گران فروشی بیش از پنج میلیون ریال
مرتبه اول - جریمه نقدی از هشت تا ده هزار میزان گران فروشی.
مرتبه دوم - جریمه نقدی از هشت تا ده برابر میزان گران فروشی و نصب پارچه در محل واحد به عنوان گران فروش.

مرتبه سوم - جریمه نقدی از هشت تا ده برابر میزان گران فروشی و نصب پارچه در محل واحد و معرفی از رسانه های گروهی به عنوان گران فروش.

ماده ۲۳ - داروخانه موظف است کلیه کالاهای خریداری شده را مستمرةً تا اتمام موجودی

مجازات های زیر محکوم می شود:

مرتبه اول - تذکر کتبی.
مرتبه دوم - اختطار کتبی با درج در پرونده.
مرتبه سوم - جمع آوری کالاهای غیر مجاز.
مرتبه چهارم - جریمه نقدی تا مبلغ یکصد هزار ریال و ضبط کالاهای غیر مجاز به نفع دولت.
ماده ۲۲ - چنان چه داروخانه لوازم بهداشتی و آرایشی، شیرخشک، غذا کودک و لوازم مصرفی پزشکی مجاز را بیش از قیمت های تعیین شده عرضه نماید گران فروش محسوب شده و مختلف به مجازات های زیر محکوم می شود:

الف - گران فروشی تا مبلغ دوهزار ریال
مرتبه اول - جریمه نقدی معادل مبلغ ده هزار ریال.
مرتبه دوم - جریمه نقدی معادل مبلغ ده هزار ریال و نصب پارچه در محل واحد به عنوان گران فروش.

مرتبه سوم - جریمه نقدی معادل مبلغ ده هزار ریال، نصب پارچه در محل واحد و معرفی از رسانه های گروهی به عنوان گران فروش.

ب - گران فروشی از مبلغ بیش از دوهزار ریال تا مبلغ پانصد هزار ریال
مرتبه اول - جریمه نقدی از مبلغ ده هزار ریال تا پنج برابر میزان گران فروشی.
مرتبه دوم - جریمه نقدی از مبلغ ده هزار ریال تا پنج برابر میزان گران فروشی و نصب پارچه در محل واحد به عنوان گران فروش.

تبصره ۱ - در صورتی که داروخانه قبل از پایان ساعات تعیین شده از ارایه خدمات دارویی خودداری نماید، مرتبه اول تذکر، مرتبه دوم اخطار کتبی و درج در پرونده، مرتبه سوم جریمه نقدي تا پنجاه هزار ریال و مرتبه چهارم جریمه نقدي تا یکصد هزار ریال.

تبصره ۲ - داروخانه های شبانه روزی در صورت عدم رعایت مفاد این ماده علاوه بر تعزیرات ذکر شده در مرتبه پنجم تا یک سال تعطیل خواهند شد.

ماده ۲۵ - در مناطقی که داروخانه منحصر به فرد باشد و داروخانه بر طبق مواد این قانون تا یک سال به تعطیلی موقت تعزیر شود، پروانه تأسیس از مختلف سلب و به فرد واحد شرایط دیگری واگذار می گردد و مختلف تا پنج سال حق گرفتن مجدد پروانه تأسیس داروخانه را نخواهد داشت و به هر حال داروخانه نباید تعطیل گردد.

عرضه نماید و در صورت خودداری از عرضه به مجازات های زیر محکوم می شود:

مرتبه اول - اخطار کتبی با درج در پرونده و الزام به عرضه کالاها با قیمت تعیین شده.
مرتبه دوم - جریمه نقدي تا مبلغ پانصد هزار ریال.

مرتبه سوم - قطع سهمیه تا مدت سه ماه.

مرتبه چهارم - تعطیلی موقت تا یک سال.
ماده ۲۴ - داروخانه موظف است طبق ساعت تعیین شده خدمات مربوطه را ارایه نماید، مگر با دلیل موجه و یا با اطلاع کتبی و نظر دانشگاه علوم پزشکی محل و در غیر این صورت مختلف به مجازات های زیر محکوم می شود:

مرتبه اول - تذکر.
مرتبه دوم - اخطار کتبی با درج در پرونده.
مرتبه سوم - جریمه نقدي تا بیست هزار ریال.
مرتبه چهارم - جریمه نقدي تا پنجاه هزار ریال.

۶۰۸